

Kaplnka svätej Rozálie

Na juh od farského kostola je vyvýšenina na ktorej stojí kaplnka svätej Rozálie. Kaplnku situovali na kopčeku nad obcou z vďaky za ukončenie morovej epidémie, ktorá vypukla v rokoch 1678-1679. Postavil ju magistrát mesta Bratislavy v rokoch 1680-1682 z verejnej zbierky medzi mešťanmi, ktorému vtedy patril Lamač ako poddanská obec. Bratislavskí mešťania, na čele s vedením mesta, konali každý rok, na deň sv. Rozálie, votívnu púť ku kaplnke.

O priebehu moru nás podrobne informuje správa mestského lekára Dr. Karola Raygera. Podľa Raygerovho popisu mor sa v Bratislave objavil roku 1678 a s prestávkami kosil bratislavské obyvateľstvo až do začiatku decembra 1679. Mnohí mešťania utiekli do Rakúska a na Moravu. Iní opúšťali svoje príbytky, usadzovali sa v provizórnych domoch v blízkych lesoch, vinohradoch a niektorí bývali dokonca na lodiach spustených na Dunaj. Ale ani tu neunikli smutnému osudu, lebo i tak celé štvrte mesta takmer úplne vymreli. Počas morovej epidémie v Bratislave zomrelo viac ako 12.000 ľudí, okrem tých čo zomreli vo vinohradoch, poliach a iných miestach.

Následky moru boli katastrofálne. Obchodný život v meste takmer úplne zanikol, hrozivo sa zväčšil počet zbojníkov a zdecimované obyvateľstvo trpelo hladom, lebo pre nepretržité dažde nedozrela ani úroda. Nešťastné obyvateľstvo hľadalo svoju záchranu iba v nadprirodzenej moci. Konalo procesie s relikviami sv. Ján Almužníka a urobilo prísľub, že po odvrátení moru z verejných zbierok postaví kaplnku sv. Rozálie v Lamači. Za spomenutých okolností je teda prirodzené, že mešťania v rokoch 1680-1682 splnili svoj sľub. Toto dosvedčuje niekoľko písomností, zachovaných v archíve mesta Bratislavy. Predovšetkým je to listina, ktorú 5.decembra 1680 o tejto veci vydala rada mesta Bratislavy. Hovorí sa v nej o nesmiernych útrapách a škodách, ktoré v meste spôsobil minuloročný mor. Pripomína sa tu aj spoločný sľub mešťanov, ktorého splnením, ako dúfali, odvrátia hnev Boží od nešťastného mesta. Z ďalšieho textu listiny vyplýva, že týmto sľubom bolo postavenie kaplnky sv. Rozálie v Lamači. Rada mesta Bratislavy vyzýva totiž v našej listine mešťanov a ostatné obyvateľstvo Bratislavy, aby svojimi darmi prispeli na stavbu kostolíka sv. Rozálie v Lamači, a dodáva k tomu, že jeho základy sa už začali stavať.

Je teda nesporné, že mesto začalo stavať našu kaplnku už roku 1680. Základný kameň k tejto stavbe za prítomnosti celej mestskej rady, početného duchovenstva a iných význačných osobností 25. júna 1680 posvätil bratislavský prepošť Ján Kalmanczay. Z toho plynie, že stavbu kaplnky začali najneskôr toho dňa. Dokončenie stavby sa však pretiahlo až do roku 1682.

Vieme, že už 4. septembra 1681 na deň sv. Rozálie celá mestská rada a početné duchovenstvo navštívilo ešte nedostavanú kaplnku. Teda od roku 1681 na deň sv. Rozálie sa na čele s mestskou radou každoročne konala votívna púť ku kaplnke. Púť zanikla až v posledných rokoch druhej svetovej vojny.

Zdroj: <https://www.lamac.sk/>

Pomáhali po stáročia

K svätým ochrancom pred epidémiami sa ľudia modlili v najtrpkejších časoch minulých storočí. Viacerí v období vírusu vyzdvihli sväticu s výstižným menom súčasnej situácie – sv. Koronu. Tá však u nás nepatrí medzi najznámejšie.

30.04.2020

Pomáhajú nám zvlášť v našich ťažkostiach, keďže sami si nemalými skúškami prešli a obstáli v nich. Mimoriadnej úcte sa tešili takzvaní štrnásti pomocníci v núdzi. V slovenskom národe má svoje historické miesto úcta k Sedembolestnej Panne Márii, patrónke Slovenska, ku ktorej sa naši predkovia utiekali v problémoch a vonkajších nebezpečenstvách a ktorú prosili slovenské ženy o ochranu pred nebezpečenstvami pre svojich manželov a deti v exile. Nádherne to vyjadruje pieseň z *JKS* č. 396 *Pozdravujeme ťa, Patrónka Slovenska*, kde je zhrnutá celá úcta slovenského národa k svojej patrónke. Osobitnú kapitolu tvoria svätci, ktorých vzývali naši predkovia počas epidemíí.

Z Palerma sa úcta k svätici rozšírila po celej Európe. Považuje sa za hlavnú patrónku proti moru, ktorému podľahla veľká časť populácie.

Najznámejšia je sv. Rozália z Palerma

Najväčšia úcta rozšírená po celej Európe bola predovšetkým úcta k sv. Rozálii. Svätica sa zjavila v roku 1624 istému lovcovi, ktorému po takmer 500 rokoch od smrti vyjavela miesto uloženia jej tela v jaskyni na vrchu v blízkosti Palerma. Dodnes sa nazýva Monte Pellegrino, teda Pútnický vrch, kde sa v nadmorskej výške 606 metrov nad morom nachádza Svätýňa sv. Rozálie.

Svätá Rozália lovcovi prisľúbila, že ak obyvatelia Palerma prejdú slávnostne mestom s jej relikviami tri dni po sebe, mesto bude zachránené od moru. Žiadosť sv. Rozálie však nespĺnili ihneď. Jej telo objavili 15. júla 1624. Na tlak ľudu, ktorý vytváral nátlak na cirkevnú hierarchiu, aby uskutočnili procesiu, dal kardinál Giannettino Doria preveriť komisiu teológov a lekárov autentickosť ostatkov sv. Rozálie, ktoré na odporúčanie komisie potvrdil kardinál 22. februára 1625.

Relikvie uložil do relikviára, ktorý zo striebra a drahokamov zhotovil sicílsky majster Francesco Liccio, a až potom sa uskutočnila trojdenná procesia mestom. Stala sa patrónkou Palerma a dvakrát do roka sa dodnes koná v meste slávnostná „baroková“ procesia s relikviami svätej - 15. júla v deň zázračného objavenia jej tela a 4. septembra v deň liturgickej spomienky sv. Rozálie. Relikvie tradične nesie v procesii miestny kardinál.

Z Palerma sa úcta k svätici rozšírila po celej Európe. Považuje sa za hlavnú patrónku proti moru, ktorému podľahla veľká časť populácie.

Obľúbená i na Slovensku

Najstarší veľkolepý kostol zasvätený sv. Rozálii sa nachádza v Komárne. Postavili ho v rokoch 1839 – 1844 na mieste pôvodného kostola zasväteného rovnomennej svätici. Podobne v Andovciach (filiálka farnosti Nové Zámky) z roku 1858 a v Kyselici (okres Dunajská Streda) z roku 1898.

V súvislosti s morovou alebo cholеровou epidémiou existuje i viacero kaplniek zasvätených sv. Rozálii. Napriek pokusom v rámci tzv. Spišského Jeruzalema vidieť v Kaplnke sv. Rozálie na Pažici pri Spišskej Kapitule–Spišskom Podhradí Herodesov palác, táto kaplnka je doposiaľ najstaršou známou morovou Kaplnkou sv. Rozálie na Slovensku, ktorú dal v roku 1666 postaviť spišský kanonik Ján Bethlenfalvay–Betlanovský ako poďakovanie za ukončenie morovej epidémie v rokoch 1662 – 1663. Každoročne sa tam konali púte k sv. Rozálii. V rokoch 1710 – 1711 však v Spišskom Podhradí vypukla najsilnejšia morová epidémia, ktorá si vyžiadala v meste smrť 1 600 ľudí. Z vďačnosti za ukončenie moru bol v roku 1726 postavený mariánsky stĺp na jednom z námestí.

Druhou najstaršou je morová kaplnka v Bratislave–Lamači z rokov 1678 - 1682, postavená z vďačnosti za zažehnanie moru v meste.

Ďalšia je morová Kaplnka sv. Rozálie, ktorá sa nachádza na Cintoríne sv. Rozálie v Košiciach. Je z roku 1715, keď postihla Slovensko najsilnejšia morová epidémia v novoveku. Procesie zo širokého okolia sa tam konali dvakrát v roku, na slávnosť Nanebovstúpenia Pána a v nedeľu - v oktáve sviatku sv. Rozálie. Farár farnosti sv. Ondreja v Košiciach Marek Ondrej, na ktorej území sa nachádza zrenovovaná Kaplnka sv. Rozálie, v septembri 2019 prvýkrát slávil s veriacimi obnovené Trojdnie sv. Rozálie, kde sa modlili za obyvateľov mesta a ochranu od chorôb. Od 10. marca 2020 slúži miestny farár v tejto kaplnke denne svätú omšu o 15.15 za odvrátenie pandémie koronavírusu COVID-19 v meste a ochranu jeho obyvateľov. Do modlitieb a prosieb za ochranu a zastavenie šírenia epidémie sú zahrnutí všetci obyvatelia Slovenska, Európy, ako aj celého sveta.

V mnohých mestách zahynula počas rokov choroby takmer polovica obyvateľstva. V rokoch 1830 - 1831 vypukla epidémia cholery. Z tohto obdobia pochádzajú kaplnky na cintoríne v Trnave–Kopánke, v Podunajských Biskupiciach, Pezinku či v Prietržke.

Zdroj: Katolícke noviny

<https://www.katolickenoviny.sk/tema/category/tema/article/pomahali-po-starocia.xhtml>
(autor: Ľuboslav Hromják)